

Особливості виконання місцевих бюджетів у разі несвоєчасного їх затвердження

Відповідно до статті 77 [Бюджетного кодексу України](#) (далі – БКУ) місцеві бюджети затверджуються рішенням відповідної місцевої ради до 25 грудня (включно) року, що передує плановому.

За інформацією, розміщеною на офіційному [сайті Міністерства фінансів України](#), станом на 02 лютого 2023 року затверджено 1 540 бюджетів місцевого самоврядування на 2023 рік із 1 597, що становить 96% від їх загальної кількості.

Експерти Програми USAID DOBRE підготували відповіді на ряд запитань від територіальних громад щодо виконання місцевих бюджетів у разі несвоєчасного прийняття рішення про місцевий бюджет.

У роз'ясненні наведені відповіді на такі питання:

- в яких випадках складається тимчасовий розпис на відповідний період;
- які особливості здійснення видатків у разі несвоєчасного прийняття рішення про місцевий бюджет;
- які документи є підставою для використання бюджетних коштів у період виконання бюджету за тимчасовим розписом;
- чи можуть органи Казначейства припиняти реєстрацію бюджетних зобов'язань та здійснення платежів у разі відсутності затверджених паспортів бюджетних програм.

У яких випадках складається тимчасовий розпис на відповідний період?

Згідно з вимогами ч. 3 ст. 78 БКУ місцевий бюджет виконується за розписом, який затверджується керівником місцевого фінансового органу.

Термін «розпис бюджету» вживається у положеннях БКУ в такому значенні: «документ, в якому встановлюється розподіл доходів, фінансування бюджету, повернення кредитів до бюджету, бюджетних асигнувань головним розпорядникам бюджетних коштів за певними періодами року відповідно до бюджетної класифікації» (п. 46 ч. 1 ст. 2 БКУ).

Однак, якщо місцевий бюджет *не затверджено в установлений законодавством строк*, то місцеві фінансові органи **складають та затверджують тимчасовий розпис місцевого бюджету**.

Слід зазначити, що у період дії воєнного стану, формування та виконання місцевих бюджетів здійснюється відповідно до **бюджетного законодавства** з урахуванням особливостей, визначених [постановою Кабінету Міністрів України від 11.03.2022 № 252 «Деякі питання формування та виконання місцевих бюджетів у період воєнного стану»](#) (далі – Постанова № 252). Названою постановою серед іншого унормовано питання затвердження місцевих бюджетів.

Тож у разі створення відповідно до ст. 4 Закону України від 12.05.2015 389-VIII [«Про правовий режим воєнного стану»](#) *військових адміністрацій населених пунктів*, останні у **строки, встановлені БКУ**, затверджують місцеві бюджети, складені місцевими фінансовими органами (п. 1 *Постанови № 252*).

Місцевий фінансовий орган з метою забезпечення виконання не затвердженого в установлений строк місцевого бюджету на 2023 рік і керуючись вимогами ч. 3 ст. 78 БКУ, п. 45 *Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ*, затвердженого [постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 № 228](#) (далі – Постанова № 228) та п. 5.8 гл. 5 *Порядку казначейського обслуговування місцевих бюджетів*, затвердженого [наказом Міністерства фінансів України від 23.08.2012 № 938](#) (далі – Порядок № 938), направляє на паперових та електронних носіях тимчасовий розпис місцевого бюджету органу Казначейства.

Важливо! Місцевий фінансовий орган ще до початку бюджетного року складає, затверджує та подає до органу Казначейства (в термін **до 30 грудня**) тимчасовий розпис місцевого бюджету, який не прийнятий до 25 грудня (включно) року, що передує плановому.

Стосовно складання і виконання тимчасового розпису місцевого бюджету. Відповідно до п. 5 [наказу Міністерства фінансів України від 28.01.2002 № 57 «Про затвердження документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету»](#) порядок складання і виконання розпису відповідного бюджету розробляє і затверджує місцевий фінансовий орган. Підготовка такого порядку здійснюється відповідно до *Інструкції про складання і виконання розпису Державного бюджету України* (далі – Інструкція), яка затверджена названим наказом.

Враховуючи вимоги п. 1.6 Інструкції *порядок складання і виконання розпису відповідного бюджету* має містити норми щодо:

- затвердження розпису **в місячний строк з дня прийняття** рішення про затвердження відповідного місцевого бюджету;
- необхідності затвердження тимчасового розпису місцевого бюджету до затвердження розпису.

На підставі норм бюджетного законодавства підсумовуємо, що **тимчасовий розпис місцевого бюджету на відповідний період** складається та затверджується керівником місцевого фінансового органу чи військової адміністрації населеного пункту:

- якщо місцевий бюджет не затверджено в установлений законодавством строк;
- до затвердження розпису на відповідний період.

Які особливості здійснення видатків у разі несвоєчасного прийняття рішення про місцевий бюджет?

Особливості формування надходжень та здійснення витрат місцевого бюджету у разі несвоєчасного прийняття рішення про місцевий бюджет визначено ст. 79 БКУ.

Отже, якщо до початку нового бюджетного періоду не прийнято рішення про місцевий бюджет, виконавчий орган місцевої ради має право здійснювати витрати місцевого бюджету лише на цілі, визначені у рішенні про місцевий бюджет на попередній бюджетний період та одночасно передбачені у проекті рішення про місцевий бюджет на наступний бюджетний період, схваленому виконавчим органом місцевої ради та поданому на розгляд відповідної місцевої ради.

При цьому щомісячні бюджетні асигнування місцевого бюджету сумарно не

можуть перевищувати 1/12 обсягу бюджетних призначень, встановлених рішенням про місцевий бюджет на попередній бюджетний період (крім випадків, передбачених ч. 6 ст. 16 та ч. 4 ст. 23 БКУ, а також з урахуванням необхідності проведення захищених видатків місцевого бюджету).

До відома! Винятки стосуються обсягу витрат на обслуговування та погашення місцевого боргу, що визначено у ч. 6 ст. 16 БКУ, та правил проведення витрат спеціального фонду бюджету - ч. 4 ст. 23 БКУ. На період дії воєнного стану не застосовується перелік захищених видатків, визначений у ст. 55 БКУ.

Крім того, до прийняття рішення про місцевий бюджет на поточний бюджетний період **забороняється**:

- здійснювати капітальні видатки і надавати кредити з бюджету (крім випадків, пов'язаних із виділенням коштів з резервного фонду відповідного бюджету та проведенням видатків за рахунок трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам),

- здійснювати місцеві запозичення,

- надавати місцеві гарантії.

Слід зазначити, що при складанні тимчасового розпису мають бути враховані обмеження, встановлені БКУ.

Які документи є підставою для використання бюджетних коштів у період виконання бюджету за тимчасовим розписом?

Особливості щодо складання розпорядниками і одержувачами бюджетних коштів документів, які є підставою для використання бюджетних коштів на період виконання місцевого бюджету відповідно до тимчасового розпису бюджету, визначено у п. 45 Постанови № 228 та п. 5.8 гл. 5 Порядку № 938.

Так, у разі коли бюджетний розпис на плановий бюджетний період не затверджено в установленій законодавством строк, в обов'язковому порядку затверджується тимчасовий розпис бюджету на відповідний період та подається відповідному органу Казначейства.

Місцеві фінансові органи доводять (листом або в інший прийнятний спосіб) до головних розпорядників витяги із тимчасового розпису місцевих бюджетів.

Бюджетні установи складають на цей період **тимчасові кошториси** (з довідками про зміни до них у разі їх внесення), а заклади фахової передвищої та вищої освіти, наукові установи та заклади охорони здоров'я також **тимчасові плани використання бюджетних коштів і тимчасові помісячні плани використання бюджетних коштів**, які затверджуються їх керівниками. При цьому **зведені тимчасові кошториси не складаються**.

Одержувачі складають на зазначений період **тимчасові плани використання бюджетних коштів**, які затверджуються їх керівниками за погодженням з розпорядниками, через яких вони одержують такі кошти.

Затверджені тимчасові планові документи надаються органам Казначейства для здійснення розрахунково-касового обслуговування розпорядників і одержувачів

бюджетних коштів у порядку встановленому законодавством.

Відповідно до п. 5.7 гл. 5 Порядку № 938 у період до затвердження в **установленому порядку** кошторисів, планів асигнувань загального фонду місцевих бюджетів (за винятком надання кредитів з місцевих бюджетів), планів надання кредитів із загального фонду місцевих бюджетів, планів спеціального фонду місцевих бюджетів (за винятком власних надходжень бюджетних установ та відповідних видатків), планів використання бюджетних коштів та помісячних планів використання бюджетних коштів (не більше 30 днів після затвердження річного розпису асигнувань та помісячного розпису асигнувань загального фонду відповідного місцевого бюджету) **видатки розпорядників бюджетних коштів і одержувачів бюджетних коштів здійснюються відповідно до законодавства.**

За вимогами п. 5.8 гл. 5 Порядку № 938 **видатки за рахунок власних надходжень розпорядників бюджетних коштів здійснюються в межах тимчасових індивідуальних кошторисів та наявних коштів на спеціальних реєстраційних рахунках розпорядників бюджетних коштів** на підставі платіжних доручень та підтвердних документів на здійснення платежу.

Важливо! Видатки, здійснені у зазначений період, в обов'язковому порядку мають бути враховані розпорядником та одержувачем бюджетних коштів у затверженому кошторисі, плані асигнувань загального фонду, плані спеціального фонду (за винятком власних надходжень бюджетних установ та відповідних видатків), плані надання кредитів із загального фонду місцевих бюджетів, зведенні показників спеціального фонду кошторису розпорядників бюджетних коштів, плані використання бюджетних коштів та помісячному плані використання бюджетних коштів, у всіх зведених планових показниках.

У разі невідповідності показників зазначених документів проведеним видаткам здійснення видатків тимчасово призупиняється, а документи повертаються на доопрацювання. *Надалі* органи Казначейства здійснюють оплату рахунків розпорядників та одержувачів бюджетних коштів відповідно до затверджених та взятих на облік показників кошторисів, планів асигнувань загального фонду місцевих бюджетів (за винятком надання кредитів з місцевих бюджетів), планів спеціального фонду місцевих бюджетів (за винятком надходжень бюджетних установ та відповідних видатків), планів надання кредитів із загального фонду місцевих бюджетів, зведення показників спеціального фонду кошторису, планів використання бюджетних коштів та помісячних планів використання бюджетних коштів.

Чи можуть органи Казначейства припинити реєстрацію бюджетних зобов'язань та здійснення платежів у разі відсутності затверджених паспортів бюджетних програм?

Одразу слід наголосити, що паспорти бюджетних програм місцевих бюджетів відповідно до норм 48 та 49 статей БКУ використовуються органами Казначейства в процесі здійснення контрольних повноважень на етапі реєстрації бюджетних зобов'язань розпорядників і одержувачів бюджетних коштів та проведенні платежів за їх дорученнями.

При *реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань* органами Казначейства

здійснюється перевірка відповідності напрямів витрачання бюджетних коштів бюджетному асигнуванню, *паспорту бюджетної програми* (частина 5 статті 48 БКУ). При здійсненні платежів за дорученнями розпорядників та одержувачів бюджетних коштів контролюється наявність затвердженого в установленому порядку *паспорта бюджетної програми* (пункт 2 частини 2 статті 49 БКУ).

Відповідно до ч. 8 ст. 20 БКУ головний розпорядник бюджетних коштів розробляє та **протягом 45 днів з дня набрання чинності** рішенням про місцевий бюджет затверджує за погодженням з місцевим фінансовим органом паспорт бюджетної програми. Правила складання паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання встановлюються Міністерством фінансів України.

Так, *Правила складання паспортів бюджетних програм місцевих бюджетів та звітів про їх виконання*, затверджені [наказом Міністерства фінансів України від 26.08.2014 № 836 «Про деякі питання запровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів»](#) (далі – Правила № 836).

За вимогами п. 1.2 Правил № 836 паспорти бюджетних програм складають усі головні розпорядники бюджетних коштів за кожною бюджетною програмою, *крім бюджетних програм*:

- які створюються протягом року за рахунок коштів резервного фонду бюджету;
- з повернення кредитів до бюджету;
- з відшкодування шкоди, завданої фізичній чи юридичній особі незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, їх посадових і службових осіб;
- з перерахування міжбюджетних трансфертів.

Головні розпорядники розробляють проекти паспортів бюджетних програм і подають їх на погодження місцевому фінансовому органу **протягом 30 днів після набрання чинності рішенням про місцевий бюджет** (п. 1.3 Правил № 836).

Один примірник розпорядчого документу про затвердження паспортів бюджетних програм **протягом 3 робочих днів** передається **головним розпорядником** відповідному **територіальному органу Казначейства** (п. 1.7 Правил № 836).

Тож у разі відсутності затверджених відповідних паспортів бюджетних програм місцевих бюджетів після **45 днів з дня набрання чинності рішенням про місцевий бюджет** органи Казначейства **принимують реєстрацію бюджетних зобов'язь та здійснення платежів** за дорученнями розпорядників і одержувачів бюджетних коштів.

Посилання на НПА та ресурси, що згадані у роз'ясненні:

- Кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI «Бюджетний кодекс України». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#n481>;
- Інформація про стан затвердження місцевих бюджетів на 2023 рік. Режим доступу: https://mof.gov.ua/storage/files/02_02_2023.pdf;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2022 р. № 252 «Деякі питання формування та виконання місцевих бюджетів у період воєнного стану». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/252-2022-%D0%BF#Text>;

- Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII «Про правовий режим воєнного стану». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 № 228 «Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-%D0%BF#Text>;
- Наказ Міністерства фінансів України від 23.08.2012 № 938 «Про затвердження Порядку казначейського обслуговування місцевих бюджетів». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1569-12#Text>;
- Наказ Міністерства фінансів України від 28.01.2002 № 57 «Про затвердження документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0086-02#Text>;
- Наказ Міністерства фінансів України від 26.08.2014 № 836 «Про деякі питання запровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1104-14#n4>.

Ця публікація стала можливою завдяки щирій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст є відповідальністю Глобал Ком'юнітіз (Global Communities) і не обов'язково відображає точку зору USAID чи Уряду Сполучених Штатів.